

ЧЕРНІГІВСЬКИЙ ОКРУЖНИЙ АДМІНІСТРАТИВНИЙ СУД
вул. Київська, 23, м.Чернігів, 14005, тел. (0462) 665-500, т/факс (0462) 665-502
E-mail: inbox@adm.cn.court.gov.ua

17 квітня 2025 року № Верховний Суд
620/1444/25/10054/25 вул. П. Орлика, 8, м. Київ, 01043

Керуючись приписами частини четвертої статті 7 КАС України, звертаюсь до Верховного Суду для вирішення питання стосовно внесення до Конституційного Суду України подання щодо конституційності пункту 3 розділу Прикінцевих положень Закону України від 19.11.2024 № 4059-IX «Про Державний бюджет України на 2025 рік», яким було зупинено на 2025 рік дію частини першої статті 52 Закону України від 10.12.2015 № 889-VIII «Про державну службу» в частині встановлення надбавки за вислугу років на державній службі державним службовцям державних органів, які здійснюють оплату праці на основі класифікації посад.

Детальний аналіз невідповідності міститься у рішенні суду від 17.04.2025 у справі №620/1444/25.

Додаток: копія рішення суду у справі № 620/1444/25 від 17.04.2025 на 6 арк., копія ухвали суду від 17.04.2025 на 6 арк..

Суддя

Ірина КОРОПЕЦЬ 665-500

Марія ДУБІНА

КСПІА

ЧЕРНІГІВСЬКИЙ ОКРУЖНИЙ АДМІНІСТРАТИВНИЙ СУД

РІШЕННЯ
ІМЕНЕМ УКРАЇНИ

17 квітня 2025 року

Чернігів

Справа № 620/1444/25

Чернігівський окружний адміністративний суд у складі головуючої судді Дубіної М.М., розглянувши у порядку спрощеного позовного провадження без повідомлення (виклику) сторін справу за адміністративним позовом до Господарського суду Чернігівської області про визнання протиправними дій та зобов'язання вчинити певні дії.

У С Т А Н О В И В:

05.02.2025 звернулася до Чернігівського окружного адміністративного суду з позовом, у якому просить:

визнати протиправними дії Господарського суду Чернігівської області щодо винесення наказу від 03.01.2025 №1-ос «Про встановлення надбавок за вислугу років» (з 01.01.2025) та скасувати зазначений наказ Господарського суду Чернігівської області від 03.01.2025 №1-ос;

зобов'язати Господарський суд Чернігівської області здійснити перерахунок та виплачувати їй з 01.01.2025 надбавку за вислугу років на державній службі відповідно до статті 52 Закону України від 10.12.2015 № 889-VIII «Про державну службу» (далі – Закон № 889-VIII), виходячи з розміру 3% посадового окладу державного службовця за кожен календарний рік стажу державної служби, але не більше 50%.

На обґрунтування позовних вимог вказує на протиправність дій відповідача щодо прийняття оспорюваного наказу, яким їй за стаж державної служби, який становить понад 21 рік, було встановлено максимальну надбавку за вислугу років на державній службі у розмірі меншому, ніж розмір, визначений частиною першою статті 52 Закону № 889-VIII, що суперечить закріпленому у статті 58 Конституції України принципу незворотності дії в часі законів та інших нормативно-правових актів та неможливості скасування чи зміни Законом України про Державний бюджет України обсягу прав і гарантій, які передбачені спеціальними законами, що суперечить статті 6, 19 і 130 Конституції України.

Ухвалою судді Чернігівського окружного адміністративного суду Дубіною М. М. від 17.02.2025 прийнято позовну заяву до розгляду та відкрито провадження у цій справі. Ухвалено здійснювати розгляд справи суддею одноособово за правилами спрощеного позовного провадження без повідомлення та виклику учасників справи за наявними у справі матеріалами.

Відповідачем подано відзив на позовну заяву, у якому він щодо вирішення зазначеного спору покладається на розсуд суду.

Розглянувши подані документи і матеріали, всебічно і повно з'ясувавши всі фактичні обставини, на яких ґрунтується позов, об'єктивно оцінивши докази, які мають юридичне значення для розгляду справи і вирішення спору по суті, судом встановлено таке:

працює на посаді начальника служби управління персоналом Господарського суду Чернігівської області.

*329*3052979*1*2*

Згідно з наказом Господарського суду Чернігівської області від 10.02.2020 № 15- встановлено надбавку за вислугу років на державній службі в розмірі 50 посадового окладу, як такий, стаж державної служби якої складає понад 21 рік.

01.01.2025 набрав чинності Закон України від 19.11.2024 № 4059-IX «Про Державний бюджет України на 2025 рік» (далі – Закон № 4059-IX), відповідно до пункту 13 розділу Прикінцевих положень якого надбавка за вислугу років на державній службі встановлюється на рівні 2 відсотків посадового окладу державного службовця за кожний календарний рік стажу державної служби, але не більше 30 відсотків посадового окладу.

Відповідно до наказу Господарського суду Чернігівської області від 03.01.2025 № 1-ч «Про встановлення надбавок за вислугу років» встановлено надбавку за вислугу років на державній службі в розмірі 30 відсотків посадового окладу, як такий, стаж державної служби якої станом на 01.01.2025 становить 21 рік 10 місяців 21 день.

Вважаючи, що їй протиправно зменшено розмір надбавки за вислугу років державного службовця з 50 до 30 відсотків посадового окладу, звернулася до суду з цим позовом.

Надаючи правову оцінку спірним правовідносинам, що виникли між сторонами, суд виходить з такого.

Ключовим у цій справі є вирішення питання законності прийняття відповідачем невиконання пункту 13 розділу Прикінцевих положень Закону № 4059-IX наказу про встановлення у 2025 році позивачці максимального розміру надбавки за вислугу років на державній службі у розмірі меншому, ніж розмір, визначений частиною першою статті 5 Закону № 889-VIII та можливості зупинення на 2025 рік положеннями Закону № 4059-IX цієї норми спеціального Закону.

Відповідно до частини другої статті 19 Конституції України органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Суд звертає увагу на те, що вжите законодавцем формулювання «на підставі» означає, що суб'єкт владних повноважень зобов'язаний діяти на виконання закону, за умов та обставин, визначених ним; «у межах повноважень» означає, що суб'єкт владних повноважень повинен приймати рішення та вчиняти дії відповідно до встановлених законом повноважень, не перевищуючи їх; «у спосіб» означає, що суб'єкт владних повноважень зобов'язаний дотримуватися встановленої законом процедури і форми прийняття рішення або вчинення дії і повинен обирати лише визначені законом засоби.

Згідно із статтею 43 Конституції України кожен має право на працю, що включає можливість заробляти собі на життя працею, яку він вільно обирає або на яку вільно погоджується. Кожен має право на належні, безпечні і здорові умови праці, на заробітну плату, не нижчу від визначеної законом.

Виключно законами України визначаються організація і діяльність органів виконавчої влади, основи державної служби, організації державної статистики та інформатики (пункт 1 частини першої статті 92 Основного Закону України).

Згідно з частинами другою та третьою статті 5 Закону №889-VIII відносини, що виникають у зв'язку із вступом, проходженням та припиненням державної служби регулюються цим Законом, якщо інше не передбачено законом.

Дія норм законодавства про працю поширюється на державних службовців у частині відносин, не врегульованих цим Законом.

Відповідно до пункту 4 частини першої статті 7 Закону №889-VIII державний службовець має право на оплату праці залежно від займаної посади, результатів службової діяльності, стажу державної служби, рангу та умов контракту про проходження державної служби (у разі укладення).

Частиною першою статті 50 Закону №889-VIII визначено, що держава забезпечує достатній рівень оплати праці державних службовців для професійного виконання посадових обов'язків, заохочує їх до результативної, ефективної, доброчесної та ініціативної роботи.

Згідно з частиною другою статті 50 Закону №889-VIII заробітна плата державного службовця складається з: 1) посадового окладу; 2) надбавки за вислугу років; 3) надбавки за ранг державного службовця; 6) премії.

Джерелом формування фонду оплати праці державних службовців є державний бюджет (частина четверта статті 50 Закону №889-VIII).

Відповідно до частини восьмої статті 50 Закону №889-VIII особливості оплати праці державних службовців в апаратах (секретаріатах) судів та інших органах системи правосуддя визначаються Законом України «Про судоустрій і статус суддів».

У рішенні у справі за конституційними поданнями Вишого господарського суду України щодо офіційного тлумачення положень частини першої статті 130 Конституції України (справа про фінансове забезпечення діяльності судів) від 11.03.2010 № 7-рп/2010 Конституційний Суд України розтлумачив, що положення частини першої статті 130 Конституції України, а саме: «Держава забезпечує фінансування та належні умови для функціонування судів і діяльності суддів», необхідно розуміти так, що фінансування всіх судів в Україні повинне забезпечуватися державою виключно за рахунок коштів Державного бюджету України.

Стаж державної служби дає право на встановлення державному службовцю надбавки за вислугу років, надання додаткової оплачуваної відпустки (частина перша статті 46 Закону №889-VIII).

Відповідно до частини першої статті 52 Закону №889-VIII надбавка за вислугу років на державній службі встановлюється на рівні 3 відсотків посадового окладу державного службовця за кожний календарний рік стажу державної служби, але не більше 50 відсотків посадового окладу.

Аналіз наведених норм права свідчить про те, що надбавка за вислугу років – це одна зі складових заробітної плати державного службовця, розмір якої залежить від стажу державної служби, та є обов'язковою до виплати.

У свою чергу, пунктом 13 розділу Прикінцевих положень Закону № 4059-IX визначено, що у 2025 році заробітна плата державного службовця державного органу, який провів класифікацію посад державної служби, складається з посадового окладу, надбавки за вислугу років, надбавки за ранг державного службовця, грошової допомоги, що виплачується з наданням щорічної основної оплачуваної відпустки, інших доплат, передбачених законами України, премій, компенсацій за додаткове навантаження у зв'язку з виконанням обов'язків тимчасово відсутнього державного службовця та за вакантною посадою державної служби, матеріальної допомоги для вирішення соціально-побутових питань.

Надбавка за вислугу років на державній службі встановлюється на рівні 2 відсотків посадового окладу державного службовця за кожний календарний рік стажу державної служби, але не більше 30 відсотків посадового окладу.

Грошова допомога, що виплачується державному службовцю під час надання щорічної основної відпустки, визначається у розмірі суми посадового окладу, надбавки за вислугу років та надбавки за ранг державного службовця станом на останній день місяця, що передус першому дню такої відпустки, незалежно від фактично відпрацьованого часу в місяці.

Норми Закону №889-VIII щодо умов та порядку оплати праці державних службовців застосовуються в частині, що не суперечить цьому Закону.

Разом з цим, пунктом 3 розділу Прикінцевих положень Закону № 4059-IX було зупинено на 2025 рік дію частини першої статті 52 Закону №889-VIII в частині встановлення надбавки за вислугу років на державній службі державним службовцям державних органів, які здійснюють оплату праці на основі класифікації посад.

Пунктом 11 Прикінцевих положень Закону № 4059-IX встановлено, що у 2025 році оплата праці державних службовців здійснюється на основі класифікації посад, з урахуванням класифікації посад, проведеної у 2024 році, крім державних органів, зазначених у пунктах 16 та 17 цього розділу та частині сьомій статті 50 Закону України «Про державну

службу».

Схему посадових окладів на посадах державної служби з урахуванням сімей і рі посад, юрисдикції та типів державних органів затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 29.12.2023 № 1409 «Питання оплати праці державних службовців на основі класифікації посад у 2024 році», яка в силу постанови Кабінету Міністрів України від 31.12.2024 № 1534 «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2023 р. № 1409» застосовується в 2025 році у тому ж вигляді.

Суд враховує, що відповідно до частини першої статті 58 Конституції України заборонено, щоб інші нормативно-правові акти не мають зворотної дії в часі, крім випадків, коли вони полегшують або скасовують відповідальність особи.

В абзацах четвертому і п'ятому пункту 5 мотивувальної частини рішення від 12.07.2019 № 5-р(І)/2019 Конституційний Суд України прийшов до висновку, що за змістом частини першої статті 58 Основного Закону України новий акт законодавства застосовується до тих правовідносин, які виникли після набрання ним чинності. Якщо правовідносини тривали і виникли до ухвалення акта законодавства та продовжують існувати після його ухвалення, то нове нормативне регулювання застосовується з дня набрання ним чинності з дня, встановленого цим нормативно-правовим актом, але не раніше дня його офіційного опублікування.

Закон не має зворотної дії в часі, оскільки не поширюється на безстрокові трудові договори, укладені до його прийняття, а передбачає припинення цих договорів з моменту набрання ним чинності та можливість продовження трудових правовідносин на умовах контракту між професійними творчими працівниками (художнім та артистичним персоналом) і державними та комунальними закладами культури. Таким чином, Закон спрямований на регулювання тих правовідносин, які виникнуть після набрання ним чинності, а трудові правовідносини, що виникли раніше, повинні бути приведені у відповідність із новим юридичним регулюванням.

Відповідно до пункту 3 частини третьої статті 43 Закону №889-VIII зміною істотних умов державної служби вважається зміна умов (системи та розмірів) оплати праці державних службовців соціально-побутового забезпечення.

Згідно з абзацом першим частини четвертої статті 43 Закону №889-VIII про зміну істотних умов служби керівник державної служби письмово повідомляє державного службовця не пізніше як за 30 календарних днів до зміни істотних умов державної служби, крім випадків підвищення заробітної плати.

З вищевикладеного слідує, що новими актами законодавства можуть змінюватися умови оплати державних службовців (система та розміри), зокрема зменшуватися розмір надбавки за вислугу років на державній службі, а відповідні відносини публічної служби (трудова правовідносина), які виникли раніше, повинні бути приведені у відповідність до новим юридичним регулюванням.

Водночас нове нормативне регулювання розмірів надбавок за вислугу років на державній службі застосовується з дня набрання чинності відповідним нормативно-правовим актом або з дня, встановленого цим нормативно-правовим актом, але не раніше дня його офіційного опублікування.

Суд зазначає, що такі нові умови оплати праці державних службовців у 2025 році будуть встановлені Законом № 4059-IX, який набрав чинності 01.01.2025.

Суд наголошує на тому, що повноваження адміністративних судів та поряток здійснення судочинства в адміністративних судах визначає Кодекс адміністративного судочинства України (далі – КАС України).

Так, статтею 6 КАС України передбачено, що суд при вирішенні справи керується принципом верховенства права, відповідно до якого, зокрема, людина, її права та свобод визнаються найвищими цінностями та визначають зміст і спрямованість діяльності держави.

Стаття 8 Конституції України закріплює визнання та дію принципу верховенства права і роз'яснює його зміст наступним чином: а) як найвищу юридичну силу Конституція України.

України, яка передбачає, що закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України та повинні відповідати їй; б) як пряму дію норм Основного Закону країни, що передбачає гарантування звернення до суду для захисту конституційних прав та свобод людини і громадянина безпосередньо на підставі Конституції України.

Завданням адміністративного судочинства є справедливe, неупереджене та своєчасне вирішення судом спорів у сфері публічно-правових відносин з метою ефективного захисту прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб від порушень з боку суб'єктів владних повноважень (частина перша статті 2 КАС України).

У справах щодо оскарження рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень адміністративні суди перевіряють, чи прийняті (вчинені) вони зокрема, на підставі, у межах повноважень та у спосіб, що визначені Конституцією та законами України (пункт 1 частини другої статті 2 КАС України).

Джерела права, які застосовуються судом наведені у статті 7 КАС України, частиною першою якої визначено, що суд вирішує справи відповідно до Конституції та законів України, а також міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

При цьому частиною четвертою статті 7 КАС України передбачено, що якщо суд доходить висновку, що закон чи інший правовий акт суперечить Конституції України, суд не застосовує такий закон чи інший правовий акт, а застосовує норми Конституції України як норми прямої дії.

У такому випадку суд після винесення рішення у справі звертається до Верховного Суду для вирішення питання стосовно внесення до Конституційного Суду України подання щодо конституційності закону чи іншого правового акта, що віднесено до юрисдикції Конституційного Суду України.

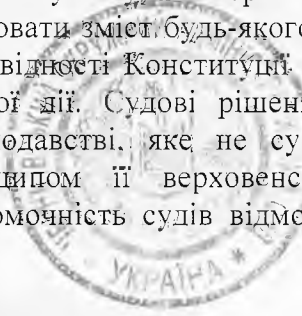
Таким чином, у судовому розгляді предметом правозастосування насамперед виступає закон, що регулює спірні відносини. Разом з цим ймовірні колізії між приписами законів та нормами Конституції України, стають передумовами практичної потреби у застосуванні норм Конституції як норм прямої дії.

Тож, суд, розглядаючи справу, має витлумачити акти в такий спосіб, щоб узгодити їх Конституцією України, а у разі протиріччя, яке не може бути у жодний спосіб узгоджене з Конституцією України, – відмовлятися від їхнього застосування і застосовувати норми Конституції як норми прямої дії, оскільки застосування презумпції конституційності не обмежене юрисдикційною діяльністю Конституційного Суду України і поширюється на діяльність судів загальної юрисдикції, які при здійсненні правосуддя обов'язково мають оцінювати правові акти, що підлягають застосуванню, на відповідність Конституції України.

Таким чином, процесуальне законодавство у сфері адміністративного судочинства зобов'язує адміністративні суди застосовувати норми Конституції України як норми прямої дії у разі суперечності закону чи іншого правового акта приписам Основного Закону із одночасним зверненням до Верховного Суду для вирішення питання стосовно внесення до Конституційного Суду України подання щодо конституційності закону чи іншого правового акта, що віднесено до юрисдикції Конституційного Суду України.

Такий закріплений принцип саме «прямої дії норм Конституції» є фундаментом доктрини прямої (безпосередньої) дії конституційних норм в українському конституційному та інших галузях права. Суди мають втілювати в судову практику норми Конституції.

Отже, оскільки Конституція України, як зазначено в її статті 8, має найвищу юридичну силу, а її норми є нормами прямої дії, суди при розгляді конкретних справ мають оцінювати зміст будь-якого закону чи іншого нормативно-правового акта з точки зору його відповідності Конституції і в усіх необхідних випадках застосовувати Конституцію як акт прямої дії. Судові рішення мають ґрунтуватись на Конституції, а також на чинному законодавстві, яке не суперечить їй. Пряме застосування Конституції у поєднанні з принципом її верховенства над іншими правовими актами неминуче передбачає правомочність судів відмовитись від застосування будь-якого правового акта, який вони

визначають як неконституційний в цілому або в частині.

У Конституції України Україну проголошено демократичною, соціальною, правовою державою (стаття 1), визнано, що найвищою соціальною цінністю в Україні є людина, права і свободи та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави, утвердження і забезпечення є головним обов'язком держави (стаття 3), права і свободи людини є невідчужуваними та непорушними (стаття 21), їх зміст і обсяг при прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не може бути звужений (стаття 22).

Згідно із частиною другою статті 92 Конституції України виключно закон України встановлюються, зокрема, Державний бюджет України і бюджетна система України.

Вимоги щодо змісту закону про Державний бюджет України містяться в частині другій статті 95 Конституції України, положення якої конкретизовано у статті Бюджетного кодексу України.

При цьому, перелік правовідносин, які регулюються законом про Державний бюджет України, є вичерпним.

Тобто, закон про Державний бюджет України як правовий акт, чітко зумовлений поняттям бюджету як плану формування та використання фінансових ресурсів, особливий предмет регулювання, відмінний від інших законів України - він стосується виключно встановлення доходів та видатків держави на загальносуспільні потреби, зокрема і видатків на соціальний захист і соціальне забезпечення, тому цим законом можуть вноситися зміни, зупинятися дія чинних законів України, а також встановлюватися інше (додаткове) правове регулювання відносин, що є предметом інших законів України.

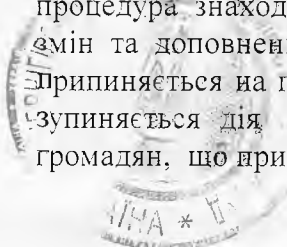
Метою і особливістю закону про Державний бюджет України є забезпечення належних умов для реалізації положень інших законів України, які передбачають фінансові зобов'язання держави перед громадянами, спрямовані на їх соціальний захист, у тому числі й надання пільг, компенсацій і гарантій.

Отже, при прийнятті закону про Державний бюджет України мають бути дотримані принципи соціальної, правової держави, верховенства права, забезпечення соціальної стабільності, а також збережені пільги, компенсації і гарантії, заробітна плата, пенсії для забезпечення права кожного на достатній життєвий рівень (стаття 46 Конституції України).

Суд враховує, що у рішеннях від 09.07.2007 № 6-рп/2007, від 22.05.2008 № 10-рп/2008 та від 30.11.2010 № 22-рп/2010 Конституційний Суд України дійшов висновку, що закон про Державний бюджет України не можна вносити зміни до інших законів, зупиняти їх дію чи скасовувати їх, оскільки з об'єктивних причин це створює протиріччя у законодавстві, разі необхідності зупинення дії законів, внесення до них змін і доповнень, визнання нечинними мають використовуватися окремі закони.

Разом з цим, слід зазначити, що у пункті 3.1 мотивувальної частини рішення від 09.07.2007 № 6-рп/2007 Конституційний Суд України зазначив, що аналіз законодавчої діяльності Верховної Ради України свідчить про те, що при прийнятті законів про Державний бюджет України систематично зупиняється дія інших законів України щодо надання пільг, компенсацій і гарантій, які є складовою конституційного права громадян на соціальний захист і достатній рівень життя кожного (стаття 46 Конституції України).

Зупинення дії законів є способом тимчасового припинення їх дії в часі та/або в межах дії, а не скасування. Це має здійснюватися відповідно до вимог Конституції України. Ця юридична процедура знаходиться в органічному зв'язку із скасуванням законів, внесенням до них змін та доповнень. Отже, у такому випадку законом про Державний бюджет України припиняється на певний строк правове регулювання відносин у сфері соціального захисту громадян, що призводить до обмеження права на соціальний захист.

Зупинення дії положень законів, якими визначено права і свободи громадян, їх зміст та обсяг, є обмеженням прав і свобод і може мати місце лише у випадках, передбачених Основним Законом України. У статті 64 Конституції України вичерпно визначено такі випадки, а саме передбачено, що в умовах воєнного або надзвичайного стану можуть встановлюватися окремі обмеження прав і свобод людини із зазначенням строку дії цих обмежень, та визначено ряд прав і свобод, які не можуть бути обмежені за жодних обставин.

Отже, відповідно до частини третьої статті 22, статті 64 Конституції України право громадян на соціальний захист, інші соціально-економічні права можуть бути обмежені, у тому числі зупиненням дії законів (їх окремих положень), лише в умовах воєнного або надзвичайного стану на певний строк.

Таку правову позицію Конституційний Суд України висловив у рішенні від 20.03.2022 № 5-рп/2002 (справа щодо пільг, компенсацій і гарантій) (пункт 6 мотивувальної частини).

Окрім того, в рішенні від 28.08.2020 № 10-р/2020 Конституційний Суд України у пункті 3.2. мотивувальної частини наголосив, що обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина є можливим у випадках, визначених Конституцією України. Таке обмеження може встановлюватися виключно законом - актом, ухваленим Верховною Радою України як єдиним органом законодавчої влади в Україні.

У свою чергу, суд наголошує на тому, що частиною другою статті 64 Конституції України встановлено, що в умовах воєнного або надзвичайного стану можуть встановлюватися окремі обмеження прав і свобод із зазначенням строку дії цих обмежень. Не можуть бути обмежені права і свободи, передбачені статтями 24, 25, 27, 28, 29, 40, 47, 51, 52, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63 цієї Конституції.

Відповідно до статті 3 Указу Президента України від 24.02.2022 № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні», затвердженого Законом України від 24.02.2022 № 2102-ІХ (далі – Указ № 64/2022), у зв'язку із введенням в Україні воєнного стану тимчасово, на період дії правового режиму воєнного стану, можуть обмежуватися конституційні права і свободи людини і громадянина, передбачені статтями 30 - 34, 38, 39, 41 - 44, 53 Конституції України, а також вводиться тимчасові обмеження прав і законних інтересів юридичних осіб в межах та обсязі, що необхідні для забезпечення можливості запровадження та здійснення заходів правового режиму воєнного стану, які передбачені частиною першою статті 8 Закону України «Про правовий режим воєнного стану».

Отже, у період дії в Україні воєнного стану, введеного Указом № 64/2022, може обмежуватись конституційне право на оплату праці, визначене у статті 43 Конституції України в межах та обсязі, що необхідні для забезпечення можливості запровадження та здійснення заходів правового режиму воєнного стану.

Водночас, як було зазначено вище, Конституція України у статті 92 визначила сфери, зокрема бюджетну, які мають врегульовуватися виключно законом, тому через своє спеціальне призначення цей закон не повинен регулювати відносини в інших сферах суспільного життя.

Так, у пункті 5.4 рішення від 22.05.2008 № 10-рп/2008 Конституційний Суду України вказав на те, що Конституція України не надає закону про Держбюджет вищої юридичної сили стосовно інших законів, тому законом про Держбюджет не можна вносити зміни до інших законів. зупиняти їх дію чи скасовувати їх, оскільки з об'єктивних причин це створює протиріччя у законодавстві, і як наслідок - скасування та обмеження прав і свобод людини і громадянина. У разі необхідності зупинення дії законів, внесення до них змін і доповнень, визнання їх нечинними мають використовуватися окремі закони.

До того ж, варто зауважити, що положення Закону № 4059-ІХ, які стосуються виплати надбавки за вислугу років на державній службі державним службовцям державних органів, які здійснюють оплату праці на основі класифікації посад, містять ознаки порушення вимог частини третьої статті 22 Конституції України, оскільки розмір посадових окладів

5

удді
ння
до
ння

того

одо
» (з
відта
дно
кон
жендій
кийна
і 52
ипу
ості
ав і
130від
цій
ого
раві

ння

ичні
ічне

лом

державних службовців, оплата праці яких здійснюється на основі класифікації посади, змінився у 2025 році, позаяк одну із складових сталої заробітної плати – надбавку за вислугу років, яка є обов'язковою до виплати та розмір якої залежить від стажу на державній службі законодавцем було зменшено, що свідчить про звуження змісту та обсягу існуючих державних службовців, особливо тих, хто набув стаж державної служби, за який встановлена надбавка за вислугу років на державній службі у розмірі 50 відсотків посадового окладу, що в абсолютних цифрах призвело до зменшення заробітної плати такого державного службовця.

Таким чином, з урахуванням неодноразово викладеної в рішеннях Конституційного Суду України юридичної позиції щодо неконституційності практики зупинення Закону про Державний бюджет України дії інших законів України, суд дійшов висновку, що зупинення Законом № 4059-IX на 2025 рік дії частини першої статті 52 Закону № 889-VI частині встановлення надбавки за вислугу років на державній службі державним службовцям державних органів, які здійснюють оплату праці на основі класифікації посади одночасним визначенням того, що у 2025 році надбавка за вислугу років на державній службі встановлюється на рівні 2 відсотків посадового окладу державного службовця за кожний календарний рік стажу державної служби, але не більше 30 відсотків посадового окладу, хоча і не створює суперечності між правовими нормами Закону про Державний бюджет України на відповідний рік та правовими нормами спеціального Закону № 889-VI щодо визначення розміру надбавки за вислугу років на державній службі державним службовцям, проте таке зупинення відбулось у спосіб, що суперечить статтям 1, 3, частині другій статті 6, частині другій статті 8, частині другій статті 19, статтям 21, 22, пункту 1 частини другої статті 92, частинам першій, другій, третій статті 95 Конституції України.

До того ж, оскільки працівники апарату судів є тією категорією працівників, мають пряме відношення до здійснення правосуддя, тому для забезпечення принципу самостійності судів, незалежності суддів та в цілому незалежного та неупередженого правосуддя вони також повинні мати певний рівень захисту, у зв'язку із чим зупинення Закону про Державний бюджет України обсягу прав і гарантій та законодавчого регулювання, передбачених у спеціальних законах, суперечить також й статті 95 Конституції України.

При цьому, суд вважає за необхідне вказати на те, що органи державної влади здійснюють свою діяльність виключно за рахунок бюджетного фінансування (крім випадків, визначених цим Законом) в межах, передбачених Законом України про Державний бюджет України на відповідний рік. Фінансування утворення, реорганізації та ліквідації органів державної влади здійснюється в межах коштів, передбачених на утримання органів державної влади Законом України про Державний бюджет України на відповідний рік або (в разі недостатності такого фінансування) після внесення відповідних змін до такого Закону (стаття 2 Закону України від 30.06.1999 № 783-XIV «Про джерела фінансування органів державної влади»).

Принципи бюджетної системи, закріплені у статті 7 Бюджетного кодексу України керівними засадами, головними правилами, відправними установленнями, що походять з конституційних ідей єдності, справедливості, неупередженості, соціальної спрямованості, збалансованості та ефективності, визначають загальну спрямованість і найістотніші риси бюджетної системи, характер бюджетних відносин, їх внутрішню логіку та зміст, тобто принципи характеризують загальні вимоги до бюджетних відносин і їх учасників.

Зокрема, принцип збалансованості – це повноваження на здійснення витрат бюджету мають відповідати обсягу надходжень бюджету на відповідний бюджетний період.

Згідно із статтею 51 Бюджетного кодексу України керівники бюджетних установ утримують чисельність працівників, військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу, поліцейських, співробітників Служби судової охорони та здійснюють фактичне видатки на заробітну плату (грошове забезпечення), включаючи видатки на премії та інші види заохочень чи винагород, матеріальну допомогу, лише в межах бюджетних асигнувань.

на заробітну плату (грошове забезпечення), затверджених для бюджетних установ у кошторисах.

Розглядаючи принцип збалансованості бюджету як один з визначальних принципів поряд з принципами справедливості та пропорційності (розмірності) у діяльності органів державної влади, зокрема в процесі підготовки, прийняття та виконання державного бюджету на поточний рік, суд враховує, що в умовах воєнного стану та обмежених ресурсів бюджету основним аспектом бюджетного фінансування в Україні за сучасних умов є оборона та орієнтація на військові потреби, тому зменшення державним службовцям надбавки за вислугу на державній службі у 2025 році на підставі положень Закону про бюджет є прагненням до збалансованості бюджету, проте таке прагнення до збалансованості бюджету не тотожне його збалансованості, оскільки таке прагнення не надає права державному органу діяти не на підставі та не у спосіб, визначений Конституцією та законами України, з огляду також на те, що Україна є, зокрема соціальною та правовою державою, а права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави, в Україні діє принцип верховенства права, а тому незважаючи на те, що належний орган державної влади, в межах повноважень, змінив у 2025 році механізм встановлення надбавки за вислугу років, визначивши її максимальний розмір із 50% до 30%, проте не на підставі та не у спосіб, що визначені Конституцією України, що зумовило порушення гарантованого статтею 43 Конституції України права позивачки на заробітну плату, не нижчу від визначеної законом.

Враховуючи зазначені вище висновки Конституційного Суду України та аналізу наведених вище норм права, суд дійшов висновку, що нові умови оплати праці державних службовців у 2025 році щодо нового нормативного регулювання розмірів надбавок за вислугу років на державній службі, які були встановлені Законом № 4059-IX, який набрав чинності 01.01.2025, у тому числі щодо зупинення на 2025 рік положень статті 52 Закону № 889-VIII, не підлягають застосуванню під час вирішення цієї справи як такі, що суперечать Конституції України.

Наведене в сукупності свідчить про необхідність у спорі, який розглядається застосувати судом норми Конституції України як норми прямої дії, а саме: статті 1, 3, 6, 8, 22, 43 та 48 Конституції України та визнати за позивачкою право на встановлення та виплату з 01.01.2025 надбавки за вислугу років на державній службі відповідно до статті 52 Закону № 889-VIII, виходячи з розміру 3% посадового окладу державного службовця за кожен календарний рік стажу державної служби, але не більше 50%.

До того ж. зміст спірного наказу, як і матеріали справи, не містять доказів у підтвердження того, що позивач, у відповідності та у строки визначені положеннями частини четвертої статті 43 Закону №889-VIII, була повідомлена про зміну істотних умов державної служби в частині оплати праці, а саме зменшення розміру надбавки за вислугу років на державній службі з 50 відсотків посадового окладу (встановлена наказом від 10.02.2020 № 15-ос) на 30 відсотків (наказ від 03.01.2025 № 1-ос).

Крім того, змістом абзаців другого та третього частини четвертої статті 43 Закону №889-VIII передбачено право державного службовця на волевиявлення в процесі прийняття розпорядчих документів керівництва щодо зміни істотних умов служби, однак реалізації такого права позивачці забезпечено не було.

Підсумовуючи викладене, суд зазначає, що оспорюваний в цій справі наказ від 03.01.2025 №1-ос «Про встановлення надбавок за вислугу років» в частині встановлення позиванці на 2025 рік надбавки за вислугу років в розмірі 30 відсотків посадового окладу, як такий, стаж державної служби якої станом на 01.01.2025 становить 21 рік 10 місяців 21 день, не відповідає критеріям, визначеним у статті 2 КАС України та статті 19 Конституції України, у зв'язку з чим є протиправним та підлягає скасуванню у відповідній частині.

При цьому, щодо позовних вимог про визнання протиправними дій Господарського суду Чернігівської області щодо прийняття наказу від 03.01.2025 №1-ос «Про встановлення надбавок за вислугу років», то суд зазначає, що саме наказом від 03.01.2025 №1-ос «Про

5

удді
ння
до
ння

ого

ого
» (з
відта
дно
кон
жендій
кий
на
і 52
ипу
ості
ав і
130від
цій
ого
раві

ння

ачні
чне

лом

встановлення надбавок за вислугу років» в частині встановлення позивачці на 2021 рік надбавки за вислугу років в розмірі 30 відсотків посадового окладу відбулось порушення права позивачки, тому оспорення в цьому випадку дій щодо прийняття цього наказу неєфективним способом захисту її прав, оскільки заявлена позовна вимога не призведе до відновлення її прав, у зв'язку із чим в цій частині у задоволенні позовних вимог відмовити.

Щодо зобов'язальної частини позовних вимог, суд враховує те, що за правопорушенням частини третьої статті 245 КАС України у разі скасування нормативно-правового акту індивідуального акта суд може зобов'язати суб'єкта владних повноважень вчинити необхідні дії з метою відновлення прав, свобод чи інтересів позивача, за захистом яких він звернувся до суду.

Частиною другою статті 9 КАС України передбачено, що суд розглядає адміністративні справи не інакше як за позовною заявою, поданою відповідно до Кодексу, в межах позовних вимог. Суд може вийти за межі позовних вимог, якщо це необхідно для ефективного захисту прав, свобод, інтересів людини і громадянина і суб'єктів у сфері публічно-правових відносин від порушень з боку суб'єктів владних повноважень.

Суд зазначає, що стаття 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (право на ефективний засіб юридичного захисту) гарантує, що кожен, чиї права і свободи, визнані в цій Конвенції, було порушено, має право на ефективний засіб юридичного захисту в національному органі, навіть якщо таке порушення було вчинене особами, які здійснювали свої офіційні повноваження.

Під ефективним засобом (способом) необхідно розуміти такий, що призводить до потрібних результатів, наслідків, дає найбільший ефект. Тобто ефективний засіб захисту повинен забезпечити поновлення порушеного права, бути адекватним наявним обставинам.

Отже, обираючи засіб захисту порушеного права, слід зважати й на ефективність з точки зору статті 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Ухвалюючи таке рішення, суд враховує практику Європейського суду з прав людини, який у рішенні від 13.01.2011 (остаточне) по справі «ЧУЙКІНА ПРОТИ УКРАЇНИ» (CHUYKINA v. UKRAINE) (Заява №28924/04) констатував, що процесуальні гарантії, викладені у статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, забезпечують кожному право звертатися до суду з позовом щодо своїх цивільних прав і обов'язків.

Таким чином, стаття 6 Конвенції втілює «право на суд», в якому право на доступ до суду, тобто право ініціювати в судах провадження з цивільних питань становить один з аспектів (див. рішення від 21.02.1975 у справі «Голдер проти Сполученого Королівства» (Golder v. the United Kingdom), пункти 28 - 36, Series A №18).

Крім того, порушення судового провадження саме по собі не задовольняє усіх вимог пункту 1 статті 6 Конвенції. Ціль Конвенції гарантувати права, які є практичними і ефективними, а не теоретичними або ілюзорними. Право на доступ до суду включає в себе не лише право ініціювати провадження, а й право отримати «вирішення» спору судом. І це було б ілюзорним, якби національна правова система Договірної держави дозволяла подавати до суду цивільний позов без гарантії того, що справу буде вирішено остаточним рішенням в судовому провадженні.

Тож, беручи до уваги встановлені у справі обставини та норми, якими врегульовані спірні правовідносини, з урахуванням рішень Конституційного Суду України, оцінивши достовірність та достатність доказів для встановлення обставин, що мають значення для справи, відповідно до свого внутрішнього переконання, суд, зважаючи на надану йому процесуальним законодавством дискрецію, дійшов висновку, що позовні вимоги підлягають задоволенню у визначений судом спосіб, а саме, шляхом визнання протиправності скасування наказу Господарського суду Чернігівської області від 03.01.2025 №1-ос «

встановлення надбавок за вислугу років» в частині встановлення на 2025 рік надбавки за вислугу років в розмірі 30 відсотків посадового окладу, як такої, стаж державної служби якої станом на 01.01.2025 становить 21 рік 10 місяців 21 день; зобов'язання Господарського суду Чернігівської області встановити та виплатити як такої, стаж державної служби якої станом на 01.01.2025 становить 21 рік 10 місяців 21 день, з 01.01.2025 надбавку за вислугу років на державній службі відповідно до статті 52 Закону № 889-VIII, виходячи з розміру 3% посадового окладу державного службовця за кожен календарний рік стажу державної служби, але не більше 50%, з урахуванням виплачених сум.

При цьому також не підлягають задоволенню позовна вимога про зобов'язання відповідача виплачувати позивачці надбавку за вислугу років на державній службі відповідно до статті 52 Закону України від 10.12.2015 № 889-VIII «Про державну службу», виходячи з розміру 3% посадового окладу державного службовця за кожен календарний рік стажу державної служби, але не більше 50%, оскільки така спрямована на майбутнє, позаяк судовому захисту підлягає лише порушене право.

Оцінюючи подані сторонами докази, за своїм внутрішнім переконанням, що ґрунтується на всебічному, повному і об'єктивному розгляді всіх обставин справи в їх сукупності, та враховуючи, що кожна сторона повинна довести ті обставини, на які вона посилається, як на підставу своїх вимог і заперечень, з урахуванням обставин зазначених вище, суд дійшов висновку, про часткову обґрунтованість позовних вимог та наявність підстав для їх частково задоволення у визначений судом спосіб.

Вирішуючи питання про розподіл відповідно до пункту 5 частини першої статті 244 КАС України між сторонами судових витрат, суд виходить з того, що відповідно до частини п'ятої статті 139 цього Кодексу якщо сторону, на користь якої ухвалено рішення, звільнено від сплати судових витрат, з іншої сторони стягуються судові витрати на користь осіб, що їх понесли, пропорційно до задоволеної чи відхиленої частини вимог, а інша частина компенсується за рахунок коштів, передбачених Державним бюджетом України, у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Позивачка звільнена від сплати судового збору на підставі пункту 1 частини першої статті 5 Закону України від 08.07.2011 №3674-VI «Про судовий збір».

Оскільки в матеріалах справи відсутні докази на підтвердження понесення сторонами судових витрат, підстави для стягнення з відповідача на користь позивачки судових витрат та компенсації судових витрат за рахунок коштів, передбачених Державним бюджетом України, відсутні.

Керуючись статтями 2, 72-74, 77, 139, 241-246, 262 Кодексу адміністративного судочинства України, суд

В И Р І Ш И В:

Адміністративний позов до Господарського суду Чернігівської області про визнання протиправними дій та зобов'язання вчинити певні дії – задовольнити частково.

Визнати протиправним та скасувати наказ Господарського суду Чернігівської області від 03.01.2025 №1-ос «Про встановлення надбавок за вислугу років» в частині встановлення на 2025 рік надбавки за вислугу років в розмірі 30 відсотків посадового окладу, як такої, стаж державної служби якої станом на 01.01.2025 становить 21 рік 10 місяців 21 день.

Зобов'язати Господарський суд Чернігівської області встановити та виплатити як такої, стаж державної служби якої станом на 01.01.2025 становить 21 рік 10 місяців 21 день з 01.01.2025 надбавку за вислугу років на державній службі відповідно до статті 52 Закону України від 10.12.2015 № 889-VIII «Про державну службу», виходячи з розміру 3% посадового окладу державного службовця за кожен календарний рік стажу державної служби, але не більше 50%, з урахуванням виплачених

сум.

В іншій частині позовних вимог – відмовити.

Рішення суду набирає законної сили після закінчення строку подання апеляційної скарги всіма учасниками справи, якщо апеляційну скаргу не було подано. У разі подання апеляційної скарги рішення, якщо його не скасовано, набирає законної сили і повернення апеляційної скарги, відмови у відкритті чи закритті апеляційного провадження або прийняття постанови судом апеляційної інстанції за наслідками апеляційного перегляду.

Апеляційна скарга на рішення суду може бути подана безпосередньо до Шостого апеляційного адміністративного суду протягом тридцяти днів з дня складення повного судового рішення.

Позивач -

Відповідач - Господарський суд Чернігівської області (місцезнаходження юридичної особи: проспект Миру, 20, м. Чернігів, 14000; унікальний ідентифікаційний код юридичної особи в Єдиному державному реєстрі підприємств і організацій України: 03500068).

Суддя

Підпис

Марія ДУБІНА

Виготовлено з автоматизованої системи документообігу суду.

Рішення суду від 17.04.2025 законної сили не набрало.

Помічник судді

17.04.2025

Інна ЯКУШ

ЧЕРНІГІВСЬКИЙ ОКРУЖНИЙ АДМІНІСТРАТИВНИЙ СУД

УХВАЛА

17 квітня 2025 року

Чернігів

Справа № 620/1444/25

Чернігівський окружний адміністративний суд у складі головуючої судді Дубіної М.М., розглянувши у порядку спрощеного позовного провадження без повідомлення (виклику) сторін справу за адміністративним позовом до Господарського суду Чернігівської області про визнання протиправними дій та зобов'язання вчинити певні дії,

УСТАНОВИВ:

05.02.2025 звернулася до Чернігівського окружного адміністративного суду з позовом, у якому просила:

визнати протиправними дії Господарського суду Чернігівської області щодо винесення наказу від 03.01.2025 №1-ос «Про встановлення надбавок за вислугу років» (з 01.01.2025) та скасувати зазначений наказ Господарського суду Чернігівської області від 03.01.2025 №1-ос;

зобов'язати Господарський суд Чернігівської області здійснити перерахунок та виплачувати їй з 01.01.2025 надбавку за вислугу років на державній службі відповідно до статті 52 Закону України від 10.12.2015 № 889-VIII «Про державну службу» (далі – Закон № 889-VIII), виходячи з розміру 3% посадового окладу державного службовця за кожен календарний рік стажу державної служби, але не більше 50%.

На обґрунтування позовних вимог вказувала на протиправність дій відповідача щодо прийняття оспорюваного наказу, яким їй за стаж державної служби, який становить понад 21 рік було встановлено максимальну надбавку за вислугу років на державній службі у розмірі меншому, ніж розмір, визначений частиною першою статті 52 Закону № 889-VIII, що суперечить закріпленому у статті 58 Конституції України принципу незворотності дії в часі законів та інших нормативно-правових актів та неможливості скасування чи зміни Законом України про Державний бюджет України обсягу прав і гарантій, які передбачені спеціальними законами, що суперечить статті 6, 19 і 130 Конституції України.

Ухвалою судді Чернігівського окружного адміністративного суду Дубіною М. М. від 17.02.2025 прийнято позовну заяву до розгляду та відкрито провадження у цій справі. Ухвалено здійснювати розгляд справи суддею одноособово за правилами спрощеного позовного провадження без повідомлення та виклику учасників справи за наявними у справі матеріалами.

Відповідачем подано відзив на позовну заяву, у якому він щодо вирішення зазначеного спору покладался на розсуд суду.

Чернігівський окружний адміністративний суд рішенням від 17.04.2025 часткового задовольнив адміністративний позов до Господарського суду Чернігівської області про визнання протиправними дій та зобов'язання вчинити певні дії:

визнав протиправним та скасував наказ Господарського суду Чернігівської області від 03.01.2025 №1-ос «Про встановлення надбавок за вислугу років» в частині встановлення Акуленко О.В. на 2025 рік надбавки за вислугу років в розмірі 30 відсотків посадового

окладу, як такий, стаж державної служби якої станом на 01.01.2025 становить 21 рік місяців 21 день;

зобов'язав Господарський суд Чернігівської області встановити та виплати як такий, стаж державної служби якої станом на 01.01.2025 становить 21 рік місяців 21 день з 01.01.2025 надбавку за вислугу років на державній службі відповідно статті 52 Закону № 889-VIII, виходячи з розміру 3% посадового окладу державно-службовця за кожен календарний рік стажу державної служби, але не більше 50%, урахуванням виплачених сум;

в іншій частині позовних вимог – відмовив.

Постановляючи це рішення Чернігівський окружний адміністративний суд виходить наступного.

Стаття 8 Конституції України закріплює визнання та дію принципу верховенства права і роз'яснює його зміст наступним чином: а) як найвищу юридичну силу Конституції України, яка передбачає, що закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України та повинні відповідати їй; б) як пряму дію норм Основного Закону України, що передбачає гарантування звернення до суду для захисту конституційних прав свобод людини і громадянина безпосередньо на підставі Конституції України.

У Конституції України Україну проголошено демократичною, соціальною, правовою державою (стаття 1), визнано, що найвищою соціальною цінністю в Україні є людина, права і свободи та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави, а утвердження і забезпечення є головним обов'язком держави (стаття 3), права і свобод людини є невідчужуваними та непорушними (стаття 21), їх зміст і обсяг при прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не може бути звужений (стаття 22).

Згідно із частиною другою статті 92 Конституції України виключно законами України встановлюються, зокрема, Державний бюджет України і бюджетна система України.

Вимоги щодо змісту закону про Державний бюджет України містяться в частині другій статті 95 Конституції України, положення якої конкретизовано у статті 1 Бюджетного кодексу України.

При цьому, перелік правовідносин, які регулюються законом про Державний бюджет України, є вичерпним.

Тобто, закон про Державний бюджет України як правовий акт, чітко зумовлений поняттям бюджету як плану формування та використання фінансових ресурсів, має особливий предмет регулювання, відмінний від інших законів України - він стосується виключно встановлення доходів та видатків держави на загальносуспільні потреби, зокрема і видатків на соціальний захист і соціальне забезпечення, тому цим законом не можуть вноситися зміни, зупинятися дія чинних законів України, а також встановлюватися інші (додаткове) правове регулювання відносин, що є предметом інших законів України.

Метою і особливістю закону про Державний бюджет України є забезпечення належних умов для реалізації положень інших законів України, які передбачають фінансові зобов'язання держави перед громадянами, спрямовані на їх соціальний захист, у тому числі й надання пільг, компенсацій і гарантій.

Отже, при прийнятті закону про Державний бюджет України мають бути дотримані принципи соціальної, правової держави, верховенства права, забезпечення соціальної стабільності, а також збережені пільги, компенсації і гарантії, заробітна плата і пенсії для забезпечення права кожного на достатній життєвий рівень (стаття 4 Конституції України).

Суд врахував, що у рішеннях від 09.07.2007 № 6-рп/2007, від 22.05.2008 № 10-рп/2008 та від 30.11.2010 № 22-рп/2010 Конституційний Суд України дійшов висновку, що закон про Державний бюджет України не можна вносити зміни до інших законів, зупиняти їх дію чи скасовувати їх, оскільки з об'єктивних причин це створює протиріччя у законодавстві; разі необхідності зупинення дії законів, внесення до них змін і доповнень, визнання

нечинними мають використовуватися окремі закони.

Разом з цим, суд зазначив, що у пункті 3.1 мотивувальної частини рішення від 09.07.2007 № 6-рп/2007 Конституційний Суд України зазначив, що аналіз законодавчої діяльності Верховної Ради України свідчить про те, що при прийнятті законів про Державний бюджет України систематично зупиняється дія інших законів України щодо надання пільг, компенсацій і гарантій, які є складовою конституційного права громадян на соціальний захист і достатній рівень життя кожного (статті 46, 48 Конституції України).

Зупинення дії законів є способом тимчасового припинення їх дії в часі та/або за колом осіб і має здійснюватися відповідно до вимог Конституції України. Ця юридична процедура знаходиться в органічному зв'язку із скасуванням законів, внесенням до них змін та доповнень. Отже, у такому випадку законом про Державний бюджет України припиняється на певний строк правове регулювання відносин у сфері соціального захисту, зупиняється дія механізму реалізації конституційних соціально-економічних прав громадян, що призводить до обмеження права на соціальний захист.

Зупинення дії положень законів, якими визначено права і свободи громадян, їх зміст та обсяг, є обмеженням прав і свобод і може мати місце лише у випадках, передбачених Основним Законом України. У статті 64 Конституції України вичерпно визначено такі випадки, а саме передбачено, що в умовах воєнного або надзвичайного стану можуть встановлюватися окремі обмеження прав і свобод людини із зазначенням строку дії цих обмежень. та визначено ряд прав і свобод, які не можуть бути обмежені за жодних обставин.

Отже, відповідно до частини третьої статті 22, статті 64 Конституції України право громадян на соціальний захист, інші соціально-економічні права можуть бути обмежені. у тому числі зупиненням дії законів (їх окремих положень). лише в умовах воєнного або надзвичайного стану на певний строк.

Таку правову позицію Конституційний Суд України висловив у рішенні від 20.03.2022 № 5-рп/2002 (справа щодо пільг, компенсацій і гарантій) (пункт 6 мотивувальної частини).

Окрім того в рішенні від 28.08.2020 № 10-р/2020 Конституційний Суд України у пункті 3.2. мотивувальної частини наголосив, що обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина є можливим у випадках, визначених Конституцією України. Таке обмеження може встановлюватися виключно законом - актом, ухваленим Верховною Радою України як єдиним органом законодавчої влади в Україні.

У свою чергу, суд наголосив на тому, що частиною другою статті 64 Конституції України встановлено, що в умовах воєнного або надзвичайного стану можуть встановлюватися окремі обмеження прав і свобод із зазначенням строку дії цих обмежень. Не можуть бути обмежені права і свободи, передбачені статтями 24, 25, 27, 28, 29, 40, 47, 51, 52, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63 цієї Конституції.

Відповідно до статті 3 Указу Президента України від 24.02.2022 № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні», затвердженого Законом України від 24.02.2022 № 2102-ІХ (далі – Указ № 64/2022), у зв'язку із введенням в Україні воєнного стану тимчасово, на період дії правового режиму воєнного стану, можуть обмежуватися конституційні права і свободи людини і громадянина, передбачені статтями 30 - 34, 38, 39, 41 - 44, 53 Конституції України, а також вводиться тимчасові обмеження прав і законних інтересів юридичних осіб в межах та обсязі, що необхідні для забезпечення можливості запровадження та здійснення заходів правового режиму воєнного стану, які передбачені частиною першою статті 8 Закону України «Про правовий режим воєнного стану».

Отже, у період дії в Україні воєнного стану, введеного Указом № 64/2022, може обмежуватись конституційне право на оплату праці, визначене у статті 43 Конституції України в межах та обсязі, що необхідні для забезпечення можливості запровадження та здійснення заходів правового режиму воєнного стану.

Водночас, як було зазначено вище, Конституція України у статті 92 визначила сферу зокрема бюджетну, які мають врегульовуватися виключно законом, тому через спеціальне призначення цей закон не повинен регулювати відносини в інших сферах суспільного життя.

Так, у пункті 5.4 рішення від 22.05.2008 № 10-рп/2008 Конституційний Суд України вказав на те, що Конституція України не надає закону про Держбюджет вищої юридичної сили стосовно інших законів, тому законом про Держбюджет не можна вносити зміни до інших законів, зупиняти їх дію чи скасовувати їх, оскільки з об'єктивних причин створює протиріччя у законодавстві, і як наслідок - скасування та обмеження прав і свобод людини і громадянина. У разі необхідності зупинення дії законів, внесення до них змін доповнень, визнання їх нечинними мають використовуватися окремі закони.

Суд наголосив на тому, що повноваження адміністративних судів та порядок здійснення судочинства в адміністративних судах визначає Кодекс адміністративного судочинства України (далі – КАС України).

Так, статтею 6 КАС України передбачено, що суд при вирішенні справи керується принципом верховенства права, відповідно до якого, зокрема, людина, її права та свобод визнаються найвищими цінностями та визначають зміст і спрямованість діяльності держави.

Стаття 8 Конституції України закріплює визнання та дію принципу верховенства права і роз'яснює його зміст наступним чином: а) як найвищу юридичну силу Конституцію України, яка передбачає, що закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України та повинні відповідати їй; б) як пряму дію норм Основного Закону України, що передбачає гарантування звернення до суду для захисту конституційних прав і свобод людини і громадянина безпосередньо на підставі Конституції України.

Завданням адміністративного судочинства є справедливе, неупереджене та своєчасне вирішення судом спорів у сфері публічно-правових відносин з метою ефективного захисту прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб від порушень з боку суб'єктів владних повноважень (частина перша статті 2 КАС України).

У справах щодо оскарження рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень адміністративні суди перевіряють, чи прийняті (вчинені) вони зокрема, на підставі, у межах повноважень та у спосіб, що визначені Конституцією та законами України (пункт 1 частини другої статті 2 КАС України).

Джерела права, які застосовуються судом наведені у статті 7 КАС України, частиною першою якої визначено, що суд вирішує справи відповідно до Конституції та законів України, а також міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

При цьому частиною четвертою статті 7 КАС України передбачено, що якщо суд доходить висновку, що закон чи інший правовий акт суперечить Конституції України, суд застосовує такий закон чи інший правовий акт, а застосовує норми Конституції України за умови прямої дії.

У такому випадку суд після винесення рішення у справі звертається до Верховного Суду для вирішення питання стосовно внесення до Конституційного Суду України подання щодо конституційності закону чи іншого правового акта, що віднесено до юрисдикції Конституційного Суду України.

Таким чином, у судовому розгляді предметом правозастосування насамперед виступає закон, що регулює спірні відносини. Разом з цим ймовірні колізії між приписами законів та нормами Конституції України, стають передумовами практичної потреби у застосуванні норм Конституції як норм прямої дії.

Тож, суд, розглядаючи справу, має витлумачити акти в такий спосіб, щоб узгодити Конституцію України, а у разі протиріччя, яке не може бути у жодний спосіб узгоджене Конституцією України, – відмовлятися від їхнього застосування і застосовувати норми Конституції як норми прямої дії, оскільки застосування презумпції конституційності обмежене юрисдикційною діяльністю Конституційного Суду України і поширюється

діяльність судів загальної юрисдикції, які при здійсненні правосуддя обов'язково мають оцінювати правові акти, що підлягають застосуванню, на відповідність Конституції України.

Таким чином, процесуальне законодавство у сфері адміністративного судочинства зобов'язує адміністративні суди застосовувати норми Конституції України як норми прямої дії у разі суперечності закону чи іншого правового акта приписам Основного Закону із одночасним зверненням до Верховного Суду для вирішення питання стосовно внесення до Конституційного Суду України подання щодо конституційності закону чи іншого правового акта, що віднесено до юрисдикції Конституційного Суду України.

Такий закріплений принцип саме «прямої дії норм Конституції» є фундаментом доктрини прямої (безпосередньої) дії конституційних норм в українському конституційному та інших галузях права. Суди мають втілювати в судову практику норми Конституції.

Отже, оскільки Конституція України, як зазначено в її статті 8, має найвищу юридичну силу, а її норми є нормами прямої дії, суди при розгляді конкретних справ мають оцінювати зміст будь-якого закону чи іншого нормативно-правового акта з точки зору його відповідності Конституції і в усіх необхідних випадках застосовувати Конституцію як акт прямої дії. Судові рішення мають ґрунтуватись на Конституції, а також на чинному законодавстві, яке не суперечить їй. Пряме застосування Конституції у поєднанні з принципом її верховенства над іншими правовими актами неминуче передбачає правомочність судів відмовитись від застосування будь-якого правового акта, який вони визначають як неконституційний в цілому або в частині.

Запровадження нових умов оплати праці державних службовців у 2025 році щодо нового нормативного регулювання розмірів надбавок за вислугу років на державній службі були встановлені Законом України від 19.11.2024 № 4059-IX «Про Державний бюджет України на 2025 рік» (далі – Закон № 4059-IX), який набрав чинності 01.01.2025.

Ключовим у цій справі було вирішення питання законності прийняття відповідачем на виконання пункту 13 розділу Прикінцевих положень Закону № 4059-IX наказу про встановлення у 2025 році позивачці максимального розміру надбавки за вислугу років на державній службі у розмірі меншому, ніж розмір, визначений частиною першою статті 52 Закону № 889-VIII та можливості зупинення на 2025 рік положеннями Закону № 4059-IX цієї норми спеціального Закону.

Відповідно до частини другої статті 19 Конституції України органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Суд звертає увагу на те, що вжите законодавцем формулювання «на підставі» означає, що суб'єкт владних повноважень зобов'язаний діяти на виконання закону, за умов та обставин, визначених ним; «у межах повноважень» означає, що суб'єкт владних повноважень повинен приймати рішення та вчиняти дії відповідно до встановлених законом повноважень, не перевищуючи їх; «у спосіб» означає, що суб'єкт владних повноважень зобов'язаний дотримуватися встановленої законом процедури і форми прийняття рішення або вчинення дії і повинен обирати лише визначені законом засоби.

Згідно з частинами другою та третьою статті 5 Закону № 889-VIII відносини, що виникають у зв'язку із вступом, проходженням та припиненням державної служби, регулюються цим Законом, якщо інше не передбачено законом.

Дія норм законодавства про працю поширюється на державних службовців у частині відносин, не врегульованих цим Законом.

Відповідно до пункту 4 частини першої статті 7 Закону № 889-VIII державний службовець має право на оплату праці залежно від займаної посади, результатів службової діяльності, стажу державної служби, рангу та умов контракту про проходження державної служби (у разі укладення).

Частиною першою статті 50 Закону № 889-VIII визначено, що держава забезпечує достатній рівень оплати праці державних службовців для професійного виконання посадових обов'язків, заохочує їх до результативної, ефективної, доброчесної та ініціативної роботи.

Згідно з частиною другою статті 50 Закону №889-VIII заробітна плата державного службовця складається з: 1) посадового окладу; 2) надбавки за вислугу років; 3) надбавки за ранг державного службовця; 6) премії.

Джерелом формування фонду оплати праці державних службовців є державний бюджет (частина четверта статті 50 Закону №889-VIII).

Відповідно до частини восьмої статті 50 Закону №889-VIII особливості оплати праці державних службовців в апаратах (секретаріатах) судів та інших органах системи правосуддя визначаються Законом України «Про судоустрій і статус суддів».

У рішенні у справі за конституційними поданнями Вищого господарського суду України щодо офіційного тлумачення положень частини першої статті 130 Конституції України (справа про фінансове забезпечення діяльності судів) від 11.03.2010 № 7-рп/20 Конституційний Суд України розтлумачив, що положення частини першої статті 130 Конституції України, а саме: «Держава забезпечує фінансування та належні умови для функціонування судів і діяльності суддів», необхідно розуміти так, що фінансування всіх судів в Україні повинне забезпечуватися державою виключно за рахунок коштів Державного бюджету України.

Стаж державної служби дає право на встановлення державному службовцю надбавки за вислугу років, надання додаткової оплачуваної відпустки (частина перша статті 46 Закону №889-VIII).

Відповідно до частини першої статті 52 Закону №889-VIII надбавка за вислугу років на державній службі встановлюється на рівні 3 відсотків посадового окладу державного службовця за кожний календарний рік стажу державної служби, але не більше 50 відсотків посадового окладу.

Аналіз наведених норм права свідчить про те, що надбавка за вислугу років – це одна з складових заробітної плати державного службовця, розмір якої залежить від стажу державної служби, та є обов'язковою до виплати.

У свою чергу, пунктом 13 розділу Прикінцевих положень Закону № 4059-ІХ визначено, що у 2025 році заробітна плата державного службовця державного органу, який провів класифікацію посад державної служби, складається з посадового окладу, надбавки за вислугу років, надбавки за ранг державного службовця, грошової допомоги, що виплачується з наданням щорічної основної оплачуваної відпустки, інших доплат, передбачених законами України, премій, компенсацій за додаткове навантаження у зв'язку з виконанням обов'язків тимчасово відсутнього державного службовця та за вакантною посадою державної служби, матеріальної допомоги для вирішення соціально-побутових питань.

Надбавка за вислугу років на державній службі встановлюється на рівні 2 відсотків посадового окладу державного службовця за кожний календарний рік стажу державної служби, але не більше 30 відсотків посадового окладу.

Грошова допомога, що виплачується державному службовцю під час надання щорічної основної відпустки, визначається у розмірі суми посадового окладу, надбавки за вислугу років та надбавки за ранг державного службовця станом на останній день місяця, і передує першому дню такої відпустки, незалежно від фактично відпрацьованого часу місяці.

Норми Закону №889-VIII щодо умов та порядку оплати праці державних службовців застосовуються в частині, що не суперечить цьому Закону.

Разом з цим, пунктом 3 розділу Прикінцевих положень Закону № 4059-ІХ було зупинено на 2025 рік дію частини першої статті 52 Закону №889-VIII в частині встановлення надбавки за вислугу років на державній службі державним службовцям державних органів, які здійснюють оплату праці на основі класифікації посад.

Пунктом 11 Прикінцевих положень Закону № 4059-ІХ встановлено, що у 2025 році оплата праці державних службовців здійснюється на основі класифікації посад, урахуванням класифікації посад, проведеної у 2024 році, крім державних органів, зазначених у пунктах 16 та 17 цього розділу та частині сьомій статті 50 Закону України «Про держав

службу».

Схему посадових окладів на посадах державної служби з урахуванням сімей і рівнів посад, юрисдикції та типів державних органів затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 29.12.2023 № 1409 «Питання оплати праці державних службовців на основі класифікації посад у 2024 році», яка в силу постанови Кабінету Міністрів України від 31.12.2024 № 1534 «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2023 р. № 1409» застосовується в 2025 році у тому ж вигляді.

Суд врахував, що відповідно до частини першої статті 58 Конституції України та інші нормативно-правові акти не мають зворотної дії в часі, крім випадків, коли вони пом'якшують або скасовують відповідальність особи.

В абзацах четвертому і п'ятому пункту 5 мотивувальної частини рішення від 12.07.2019 № 5-р(І)/2019 Конституційний Суд України прийшов до висновку, що за змістом частини першої статті 58 Основного Закону України новий акт законодавства застосовується до тих правовідносин, які виникли після набрання ним чинності. Якщо правовідносини тривалі і виникли до ухвалення акта законодавства та продовжують існувати після його ухвалення, то нове нормативне регулювання застосовується з дня набрання ним чинності або з дня, встановленого цим нормативно-правовим актом, але не раніше дня його офіційного опублікування.

Закон не має зворотної дії в часі, оскільки не поширюється на безстрокові трудові договори, укладені до його прийняття, а передбачає припинення цих договорів з моменту набрання ним чинності та можливість продовження трудових правовідносин на умовах контракту між професійними творчими працівниками (художнім та артистичним персоналом) і державними та комунальними закладами культури. Таким чином, Закон спрямований на регулювання тих правовідносин, які виникнуть після набрання ним чинності, а трудові правовідносини, що виникли раніше, повинні бути приведені у відповідність із новим юридичним регулюванням.

Відповідно до пункту 3 частини третьої статті 43 Закону №889-VIII зміною істотних умов державної служби вважається зміна умов (системи та розмірів) оплати праці або соціально-побутового забезпечення.

Згідно з абзацом першим частини четвертої статті 43 Закону №889-VIII про зміну істотних умов служби керівник державної служби письмово повідомляє державного службовця не пізніше як за 30 календарних днів до зміни істотних умов державної служби, крім випадків підвищення заробітної плати.

З вищевикладеного слідує, що новими актами законодавства можуть змінюватися умови оплати державних службовців (система та розміри), зокрема зменшуватися розміри надбавки за вислугу років на державній службі, а відповідні відносини публічної служби (трудова правовідносини), які виникли раніше, повинні бути приведені у відповідність із новим юридичним регулюванням.

Водночас нове нормативне регулювання розмірів надбавок за вислугу років на державній службі застосовується з дня набрання чинності відповідним нормативно-правовим актом або з дня, встановленого цим нормативно-правовим актом, але не раніше дня його офіційного опублікування.

Суд зазначає, що такі нові умови оплати праці державних службовців у 2025 році були встановлені Законом № 4059-IX, який набрав чинності 01.01.2025.

Тобто, зупинення Законом № 4059-IX на 2025 рік дії частини першої статті 52 Закону №889-VIII в частині встановлення надбавки за вислугу років на державній службі державним службовцям державних органів, які здійснюють оплату праці на основі класифікації посад із одночасним визначенням того, що у 2025 році надбавка за вислугу років на державній службі встановлюється на рівні 2 відсотків посадового окладу державного службовця за кожний календарний рік стажу державної служби, але не більше 30 відсотків посадового окладу, не створює суперечності між правовими нормами Закону про Державний бюджет України на відповідний рік та правовими нормами спеціального Закону № 889-VIII щодо

визначення розміру надбавки за вислугу років на державній службі державним службовцям

Разом з цим, слід підкреслити, що юридична сила - це властивість нормативних правових актів та встановлених ними норм права, що є основою для визначення співвідношення їх взаємної ієрархічної підпорядкованості у системі нормативно-правових актів, зумовленого сукупністю ознак, що впливають із:

1) засад конституційного ладу в Україні;

2) компетенції та територіальної юрисдикції суб'єкта правотворчої діяльності, визначених Конституцією України та (або) законом;

3) інших особливостей, визначених Конституцією України та (або) законом.

З урахуванням таких властивостей формується наступна ієрархія нормативних правових актів:

1) Конституція України в системі нормативно-правових актів України має найвищу юридичну силу і є обов'язковою до виконання на території України;

2) чинні міжнародні договори України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, укладаються відповідно до Конституції України та мають на території України вищу юридичну силу, ніж нормативно-правові акти, і є обов'язковими до виконання на території України;

3) закони приймаються на основі Конституції України, чинних міжнародних договорів України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, мають на території України вищу юридичну силу, ніж нормативно-правові акти, прийняті на основі та на виконання Конституції України та (або) законів, чинних міжнародних договорів України;

4) постанови Верховної Ради України, укази Президента України приймаються на основі та на виконання Конституції України та (або) законів, чинних міжнародних договорів України, мають на території України вищу юридичну силу, ніж нормативно-правові акти, прийняті Кабінетом Міністрів України на основі та на виконання Конституції України та (або) законів, чинних міжнародних договорів України, постанов Верховної Ради України та указів Президента України;

5) постанови Кабінету Міністрів України, нормативно-правові акти Національного банку України приймаються на основі та на виконання Конституції України та (або) законів, чинних міжнародних договорів України, постанов Верховної Ради України та указів Президента України, мають на території України вищу юридичну силу, ніж інші нормативно-правові акти, і є обов'язковими до виконання на території України.

Так, у Конституції України Україну проголошено демократичною, соціально-правовою державою (стаття 1), визнано, що найвищою соціальною цінністю в Україні є людина, її права і свободи та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави, а їх утвердження і забезпечення є головним обов'язком держави (стаття 20), права і свободи людини є невідчужуваними та непорушними (стаття 21), їх зміст і обсяг при прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не може бути звужено (стаття 22).

У частині другій статті 8 Конституції України встановлено вимогу щодо законності в Україні - усі вони приймаються виключно на основі Конституції України і повинні відповідати їй.

Водночас, як було зазначено вище, Конституція України у статті 92 визначила сферу зокрема бюджетну, які мають врегульовуватися виключно законом, тому через спеціальне призначення цей закон не повинен регулювати відносини в інших сферах суспільного життя.

Конституція України не надає закону про Держбюджет вищої юридичної сили стосовно інших законів, тому законом про Держбюджет не можна вносити зміни до інших законів, зупиняти їх дію чи скасовувати їх, оскільки з об'єктивних причин це створює протиріччя у законодавстві, і як наслідок - скасування та обмеження прав і свобод людини і громадянина. У разі необхідності зупинення дії законів, внесення до них змін і доповнень визнання їх нечинними мають використовуватися окремі закони.

До того ж, варто зауважити, що положення Закону № 4059-IX, які стосуються виплати надбавки за вислугу років на державній службі державним службовцям державних органів, які здійснюють оплату праці на основі класифікації посад, містять ознаки порушення вимог частини третьої статті 22 Конституції України, оскільки розмір посадових окладів державних службовців, оплата праці яких здійснюється на основі класифікації посад не змінився у 2025 році, позаяк одну із складових сталої заробітної плати – надбавку за вислугу років, яка є обов'язковою до виплати та розмір якої залежить від стажу на державній службі, законодавцем було зменшено, що свідчить про звуження змісту та обсягу існуючих прав державних службовців, особливо тих, хто набув стаж державної служби, за який була встановлена надбавка за вислугу років на державній службі у розмірі 50 відсотків посадового окладу, що в абсолютних цифрах призвело до зменшення заробітної плати такого державного службовця.

Таким чином, з урахуванням неодноразово викладеної в рішеннях Конституційного Суду України юридичної позиції щодо неконституційності практики зупинення законом про Державний бюджет України дії інших законів України, суд дійшов висновку, що зупинення Законом № 4059-IX на 2025 рік дії частини першої статті 52 Закону № 889-VIII в частині встановлення надбавки за вислугу років на державній службі державним службовцям державних органів, які здійснюють оплату праці на основі класифікації посад із одночасним визначенням того, що у 2025 році надбавка за вислугу років на державній службі встановлюється на рівні 2 відсотків посадового окладу державного службовця за кожний календарний рік стажу державної служби, але не більше 30 відсотків посадового окладу, хоча і не створює суперечності між правовими нормами Закону про Державний бюджет України на відповідний рік та правовими нормами спеціального Закону № 889-VIII щодо визначення розміру надбавки за вислугу років на державній службі державним службовцям, проте таке зупинення відбулось у спосіб, що суперечить статтям 1, 3, частині другій статті 6, частині другій статті 8, частині другій статті 19, статтям 21, 22, пункту 1 частини другої статті 92, частинам першій, другій, третій статті 95 Конституції України.

До того ж, оскільки працівники апарату судів є тією категорією працівників, які мають пряме відношення до здійснення правосуддя, тому для забезпечення принципів самостійності судів, незалежності суддів та в цілому незалежного та неупередженого правосуддя вони також повинні мати певний рівень захисту, у зв'язку із чим зупинення законом про Державний бюджет України обсягу прав і гарантій та законодавчого регулювання, передбачених у спеціальних законах, суперечить також й статті 130 Конституції України.

При цьому, суд вважає за необхідне вказати на те, що органи державної влади здійснюють свою діяльність виключно за рахунок бюджетного фінансування (крім випадків, визначених цим Законом) в межах, передбачених Законом України про Державний бюджет України на відповідний рік. Фінансування утворення, реорганізації та ліквідації органів державної влади здійснюється в межах коштів, передбачених на утримання органів державної влади Законом України про Державний бюджет України на відповідний рік або (у разі недостатності такого фінансування) після внесення відповідних змін до такого Закону (стаття 2 Закону України від 30.06.1999 № 783-XIV «Про джерела фінансування органів державної влади»).

Принципи бюджетної системи, закріплені у статті 7 Бюджетного кодексу України, є керівними засадами, головними правилами, відправними установами, що походять з конституційних ідей єдності, справедливості, неупередженості, соціальної спрямованості, збалансованості та ефективності, визначають загальну спрямованість і найістотніші риси бюджетної системи, характер бюджетних відносин, їх внутрішню логіку та зміст, тобто принципи характеризують загальні вимоги до бюджетних відносин і їх учасників.

Зокрема, принцип збалансованості – це повноваження на здійснення витрат бюджету мають відповідати обсягу надходжень бюджету на відповідний бюджетний період.

Згідно із статтею 51 Бюджетного кодексу України керівники бюджетних установ

утримують чисельність працівників, військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу, поліцейських, співробітників Служби судової охорони та здійснюють фактичні видатки на заробітну плату (грошове забезпечення), включаючи видатки на премії та інші види заохочень чи винагород, матеріальну допомогу, лише в межах бюджетних асигнувань на заробітну плату (грошове забезпечення), затверджених для бюджетних установ кошторисах.

Розглядаючи принцип збалансованості бюджету як один з визначальних принципів поряд з принципами справедливості та пропорційності (розмірності) у діяльності органів державної влади, зокрема в процесі підготовки, прийняття та виконання державного бюджету на поточний рік, суд враховує, що в умовах воєнного стану та обмежених ресурсів бюджету основним аспектом бюджетного фінансування в Україні за сучасних умов оборона та орієнтація на військові потреби, тому зменшення державним службовцям надбавки за вислугу на державній службі у 2025 році на підставі положень Закону про бюджет є прагненням до збалансованості бюджету, проте таке прагнення до збалансованості бюджету не тотожне його збалансованості, оскільки таке прагнення не надає прав державному органу діяти не на підставі та не у спосіб, визначений Конституцією та законами України, з огляду також на те, що Україна є, зокрема соціальною та правовою державою, права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави України діє принцип верховенства права, а тому незважаючи на те, що належний орган державної влади, в межах повноважень, змінив у 2025 році механізм встановлення надбавки за вислугу років, визначивши її максимальний розмір із 50% до 30%, проте не на підставі та не у спосіб, що визначені Конституцією України, що зумовило порушення гарантованої статтею 43 Конституції України права позивачки на заробітну плату, не нижчу від визначеної законом.

Наведене в сукупності свідчить про необхідність у спорі, який розглядає суд, застосувати судом норми Конституції України як норми прямої дії, а саме: статті 1, 3, 6, 22, 43 та 48 Конституції України та визнати за позивачкою право на встановлення виплати з 01.01.2025 надбавки за вислугу років на державній службі відповідно до статті Закону № 889-VIII, виходячи з розміру 3% посадового окладу державного службовця кожен календарний рік стажу державної служби, але не більше 50%.

До того ж, зміст спірного наказу, як і матеріали справи, не містять доказів підтвердження того, що позивач, у відповідності та у строки визначені положеннями частини четвертої статті 43 Закону №889-VIII, була повідомлена про зміну істотних умов державної служби в частині оплати праці, а саме зменшення розміру надбавки за вислугу років державній службі з 50 відсотків посадового окладу (встановлена наказом від 10.02.2020 15-ос) на 30 відсотків (наказ від 03.01.2025 № 1-ос).

Крім того, змістом абзаців другого та третього частини четвертої статті 43 Закону №889-VIII передбачено право державного службовця на волевиявлення в процесі прийняття розпорядчих документів керівництва щодо зміни істотних умов служби, однак реалізація такого права позивачці забезпечено не було.

За таких обставин суд дійшов висновку про наявність підстав для часткового задоволення позовних вимог.

Відповідно до частини четвертої статті 7 КАС України якщо суд доходить висновку, що закон чи інший правовий акт суперечить Конституції України, суд не застосовує такий закон чи інший правовий акт, а застосовує норми Конституції України як норми прямої дії.

У такому випадку суд після винесення рішення у справі звертається до Верховного Суду для вирішення питання стосовно внесення до Конституційного Суду України подання щодо конституційності закону чи іншого правового акта, що віднесено до юрисдикції Конституційного Суду України.

Враховуючи зазначені вище висновки Конституційного Суду України та аналіз наведених вище норм права, суд дійшов висновку, що нові умови оплати праці державних службовців у 2025 році щодо нового нормативного регулювання розмірів надбавок за вислугу

років на державній службі, які були встановлені Законом № 4059-IX, який набрав чинності 01.01.2025, у тому числі щодо зупинення на 2025 рік положень статті 52 Закону № 889-VIII не підлягають застосуванню під час вирішення цієї справи як такі, що суперечать Конституції України.

Натомість, застосовуючи положення статей 1, 3, 6, 8, 22, 43 та 48 Конституції України як норми прямої дії в сукупності з наведеними рішеннями Конституційного Суду України, з урахуванням положень наведених вище нормативно-правових актів, суд дійшов висновку, що надбавку за вислугу років на державній службі відповідно до статті 52 Закону № 889-VIII, слід нараховувати та виплачувати в розмірі 3% посадового окладу державного службовця за кожен календарний рік стажу державної служби, але не більше 50%, який передбачено положеннями статті 52 Закону № 889-VIII без урахування положень Закону № 4059-IX, яким було зупинено відповідну норму.

Зважаючи на такі висновки, суд звертається до Верховного Суду для вирішення питання стосовно внесення до Конституційного Суду України подання щодо конституційності пункту 3 розділу Прикінцевих положень Закону № 4059-IX, яким було зупинено на 2025 рік дію частини першої статті 52 Закону № 889-VIII в частині встановлення надбавки за вислугу років на державній службі державним службовцям державних органів, які здійснюють оплату праці на основі класифікації посад.

Керуючись статтями 7, 243, 248 КАС України, Суд

У Х В А Л И В:

Звернутися до Верховного Суду для вирішення питання стосовно внесення до Конституційного Суду України подання щодо конституційності пункту 3 розділу Прикінцевих положень Закону України від 19.11.2024 № 4059-IX «Про Державний бюджет України на 2025 рік», яким було зупинено на 2025 рік дію частини першої статті 52 Закону України від 10.12.2015 № 889-VIII «Про державну службу» в частині встановлення надбавки за вислугу років на державній службі державним службовцям державних органів, які здійснюють оплату праці на основі класифікації посад.

Ухвала набирає законної сили з моменту її прийняття, є остаточною та оскарженню не підлягає.

Суддя

Підпис

Марія ДУБІНА

Згідно з оригіналом

Виготовлено з автоматизованої системи документообігу суду.

Дата набрання законної сили ухвалою суду – 17.04.2025.

Помічник судді
17.04.2025

[Handwritten signature]

Інна ЯКУШ

